

Recenzia

Vinogradova, Ju. K., Majorov, S.R. & Chorun, L. V. Čjornaja kniha flory Srednej Rossii. Moskva : GEOS, 2010. 512 s. ISBN 978-8-89119-487-9.

Pri štúdiu nepôvodných druhov rastlín často vychádzame zo západoeurópskych zdrojov, nakoľko dodnes nebolo vydané súhrnné dielo o inváznych rastlinách Slovenska. Zvyčajne nám chýbajú aj práce z východnej oblasti od nás, teda najmä z Ruska. Čierna kniha flóry Stredného Ruska bola napísaná trojicou expertov: Julia Konstantinovna Vinogradova je zástupkyňou riaditeľa Hlavnej botanickej záhrady Ruskej akadémie vied N. V. Cicina, Sergej Robertovič Majorov je starším vedeckým spolupracovníkom na Katedre vyšších rastlín Moskovskej štátnej univerzity Lomonosova a Ludmila Vladimirovna Chorun je docentkou na Tuľskej štátnej pedagogickej univerzite Tolstého. K napísaniu práce predchádzal dlhodobý zber údajov, o čom svedčí aj fakt, že citujú viac ako 1 000 prác od ruských a zahraničných autorov (výnimočne aj zo Slovenska). Predslov napísal Ju. Ju. Dgebuadze, člen-korešpondent Ruskej akadémie vied, ktorý bol zároveň aj zodpovedným zostavovateľom knihy. Vedeckým redaktorom bol riaditeľ Hlavnej botanickej záhrady, A. S. Demidov. Práca je vhodne štruktúrovaná a v úvode diskutuje o procese biologických invázií (v rozsahu viac ako 70 strán). Táto časť zahŕňa napr. vysvetlenie termínu invázneho druhu („invazionnyj vid“), hypotézy ohľadom úspešnosti inváznych druhov, ich mikroevolúciu a taxonomické problémy pri ich určovaní.

Špeciálna a aj zároveň najdlhšia kapitola je venovaná charakteristike inváznych rastlín strednej Ázie. Je tu vymenovaných až 52 druhov, ktoré sú podrobne analyzované. Mnohé druhy sú nám dobre známe, ako napr. *Negundo aceroides* (tu *Acer negundo*), *Aster ×salignus*, *Bidens frondosa*, *Helianthus tuberosus*, *Solidago canadensis*, *S. gigantea*, *Impatiens glandulifera*, *I. parviflora*, *Echinocystis lobata*, *Lupinus polyphyllus*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Oenothera biennis*, *Fallopia japonica* a *F. ×bohemica* (tu *Reynoutria japonica* a *R. ×bohemica*) a pod. Chýba napríklad *Heraclium mantegazzianum*, zato sa uvádza *H. sosnowskii*, ktorý sa javí ako úspešnejší druh pre dané územie (podľa autorov *H. mantegazzianum* je trváci a *H. sosnowskii* je viacročný monokarpický druh). Do knihy sa zaradili aj mnohé expanzívne buriny poľných kultúr a ruderalných stanovišť, ako napr. *Amaranthus retroflexus*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Iva xanthiifolia* (tu *Cyclachaena xanthiifolia*), *Galinsoga parviflora*, *Matricaria discoidea* (tu *Chamomilla suaveolens*), *Xanthium albinum*, *Cardaria draba*, *Euphorbia peplus* a i. Slovenského čitateľa možno prekvapí zaradenie druhov *Crataegus monogyna* alebo *Populus alba*, ktoré v niektorých častiach Ruska môžu byť aj pôvodné. Z tráva tu nachádzame napr. *Bromus tectorum* (tu *Anisantha tectorum*), *Festuca trachyphylla* a *Puccinellia distans*. Pri každom druhu je uvedený morfológický popis, primárny a sekundárny areál výskytu (história šírenia, rozmnožovanie, životný cyklus atď.) a ďalšie charakteristiky (napr. biotop, ekologické väzby druhu, genetická variabilita, vplyv na zdravie človeka, hospodárska a spoločenský význam, manažment a pod.). Popis je doplnený mapkou rozšírenia na úrovni oblastí aj s rokom prvého údaju o výskyte v jednotlivých oblastiach.

V knihe je aj krátka kapitola o problémoch pri tvorbe regionálnych čiernych kníh, pričom do stovky druhov je tu uvedených ďalších 48 druhov „v prvých fázach invázneho procesu“, ako napr. *Ambrosia trifida*, *Amorpha fruticosa*, *Arrhenatherum elatius* (!), *Asclepias syriaca*, *Kochia*

(pokračovanie na s. 92)

(pokračovanie zo s. 50)

scoparia, *Sambucus racemosa* (!) a i. Prácu uzatvára už spomínaný zoznam použitej literatúry. V knihe je 273 stredne kvalitných, ale dobre vybraných farebných obrázkov.

Prácu odporúčame každému, kto sa zaoberá inváznymi rastlinami a expanzívnymi burinami. Vhodne dopĺňa naše poznatky z ostatnej Európy a v prehľadových prácach by určite nemal chýbať ako dôležitý zdroj. Je bez cudzojazyčného súhrnu, ale ruština použitá v diele je dobre čitateľná.

ALEXANDER FEHÉR